

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL
VERSENYTANÁCS

1245 Budapest, Pf. 1036.

Telefon: 472-8864 Fax: 472-8860

Vj- 117/2004/49.

Ikt. sz.:

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a **Fővárosi Gázművek Rt.** (Budapest) ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt, hivatalból indult versenyfelügyeleti eljárásban elfogadta az alábbi

határozatot.

A Versenytanács az eljárást megszünteti.

E határozat ellen a kézhezvételétől számított 30 napon belül az eljárás alá vont a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó, de a Fővárosi Bírósághoz címzett felülvizsgálati keresettel élhet.

Indokolás

I. Tényállás

1. A feltételezett jogsértés és a versenyfelügyeleti eljárás indításának körülményei

1. A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) észlelte, hogy eljárás alá vont társaság olyan üzleti gyakorlatot folytat, amely gazdasági erőfölényes helyzet esetén felveti a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény gazdasági erőfölénnyel való visszaélést tiltó 21. §-nak sérelmét.
2. A 2004. július 22-én megindult versenyfelügyeleti eljárás tárgya annak vizsgálata volt, hogy erőfölénnyel való visszaélésnek minősül-e, hogy a Fővárosi Gázművek Rt. a fogyasztó változással járó gázmérő átírása során díjat számol fel. Az eljárás megindulására okot az adott, hogy az átírási díj összegét 2004. február 1-től jelentős mértékben, gázmérőnként 387 Ft + ÁFA-ról 5.650 Ft + ÁFA-ra, a nem háztartási gázmérő átírásának díját gázmérőnként 4.692 Ft + ÁFA-ról 10.063 Ft + ÁFA-ra emelte.

Az eljárás alá vont vállalkozás tevékenysége

3. A Fővárosi Gázművek Rt. a fogyasztó változás miatti mérő átírás kapcsán átírási díjat vet ki fogyasztóira, melynek mértéke attól függ, hogy háztartási, vagy nem háztartási fogyasztóról van szó. Az eljárás alá vontnál az átírások mintegy 80 %-át háztartási, 20 %-át nem háztartási fogyasztók kezdeményezik.
4. Az eljárás alá vont esetében a gázmérő átírás során elvégzendő feladatokat a **10/2004. vezérigazgatói utasítás** tartalmazza részleteiben. Az utasítás szerint a megváltozott jogi környezet miatt a gázmérő átíráshoz kapcsolódó helyszíni szemlét ki kell terjeszteni valamennyi háztartási és nem háztartási fogyasztóra. A helyszíni szemle keretében végzendő feladatokat is megadja az utasítás;
 - a. ellenőrizni kell a gázmérőt, a mérőkötést, a kerülővezetékét, a nyomásszabályozót és az elhelyezett jogi zárat
 - b. a gázmérőről, a mérőkötésről és a kerülővezetékről digitális fotót kell készíteni
 - c. amennyiben a gázmérő hitelessége már lejárt, vagy a jogi zárat hiányoznak ezt a helyszíni szemle során jegyzőkönyvében jelezni kell
 - d. a helyszíni szemléről jegyzőkönyvet kell felvenni és azt alá kell írni a fogyasztóval és a jegyzőkönyv egy példányát a fogyasztónál kell hagyni.

Az irányadó szabályozás

5. Az Európai Unióhoz történő csatlakozás miatt szükségessé vált újraszabályozás eredményeként született a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény (GET), amelynek rendelkezései 2004. január 1-től léptek hatályba.
6. A mérőberendezés a háztartási fogyasztók esetében az elosztói engedélyes tulajdona, míg nem háztartási fogyasztók esetében lehet a fogyasztó tulajdona is. Ezen a mérési ponton több munkatevékenység végzése történhet. A fogyasztói státusz kezdetét jelenti a mérőberendezés felszerelése, jogi zárral történő ellátása és a közüzemi szerződés megkötése. Szintén a szolgáltató – fogyasztó közötti gazdasági kapcsolatok zökkenőmentességét biztosítja a mérőberendezés esetenkénti és rendkívüli ellenőrzése, mely során a szolgáltató meggyőződik arról, hogy a berendezés sértetlen és alkalmas a fogyasztás megfelelő mérésére. Hasonló tevékenység az időszakonkénti újrahitelesítés is, illetve a mérőberendezés hitelesítési idejének lejártával annak cseréje.
7. Természetes monopólium az elosztás, míg az elosztó tulajdonában álló berendezéseken történő szolgáltatás már nem feltétlenül monopólium. Az elosztó társaságok és a szolgáltató társaságok egymástól számvitelileg elváltak. A számviteli elválasztás mellett külön, az energiaszabályozó hatóság által kiadott engedély szükséges az elosztási és külön a szolgáltatási tevékenységre. A mérőberendezések – mint az elosztói vezeték legvégső pontjai – az elosztói engedélyesek tulajdonát képezik (kivéve egyes nagyfogyasztókat).
8. A közüzemi szegmensben a fogyasztó mástól, mint a közüzemi szolgáltató nem szerezheti be a földgáz terméket. Ennek egyenes következménye, hogy a mérőberendezéssel kapcsolatos tevékenységek is végső soron a közüzemi engedélyes (elosztói, illetve szolgáltatói) kizárólagos tevékenységi körébe tartoznak.

9. A GET. V. fejezete szól a közüzemi szolgáltató és a közüzemi fogyasztó közötti jogviszonyról. A közüzemi szerződés alapján a közüzemi szolgáltató köteles meghatározott időponttól kezdődően a fogyasztónak folyamatosan gázt szolgáltatni, a közüzemi fogyasztó pedig ennek ellenértékét rendszeresen megfizetni. A GET. 41. § tartalmazza a mérés, elszámolás, díjfizetés cím alatt azokat a szabályokat, amelyek a versenyfelügyeleti eljárásban relevánsak.
- „41. § (1) A közüzemi fogyasztónak szolgáltatott földgáz mennyiségének és teljesítményének méréséről - az átalánydíjas fogyasztók kivételével - a szállítói, az elosztói engedélyes hiteles gázmérővel vagy mérési rendszerrel, a háztartási fogyasztó esetén az engedélyes költségén, egyéb fogyasztó esetén megállapodás szerint gondoskodik. A fogyasztás díját a külön jogszabályban foglalt rendelkezések szerint kell megállapítani és elszámolni. ...*
- (6) A gázmérő - eltérő megállapodás hiányában - az elosztói engedélyes tulajdona.*
- (7) A gázmérő felszerelése, üzemeltetése, karbantartása, időszakos hitelesítése - az (1) bekezdésben leírt megállapodás hiányában - az elosztói engedélyes kötelezettsége.*
- (6) A gázmérő állagmegóvása és védelme a fogyasztó kötelezettsége.”*
10. A versenyfelügyeleti eljárás során fogadta el az Országgyűlés a GET-et módosító 2005. évi LXIII. törvényt. Ennek 20. §-a akként módosította a helyzetet, hogy világossá tette: mind a mérések, mind a gázmérővel kapcsolatos kötelezettségek költségei a háztartási fogyasztók esetén a szállítói vagy elosztói engedélyest terhelik, egyéb fogyasztóknál erre a felek megállapodása az irányadó.
11. A gáztörvény szerint szintén a MEH feladata kivizsgálni a díjfizetéssel kapcsolatos fogyasztói panaszokat.¹ Aki a földgázipari tevékenységet a jogszabályban, az engedélyben, a MEH határozatában, illetőleg az üzletszabályzatban vagy az üzemi és kereskedelmi szabályzatban előírtaktól eltérő módon gyakorolja, azzal szemben a MEH megteszi a szükséges intézkedést, így különösen határidő tűzésével kötelezi a jogsértés abbahagyására és bírságot szabhat ki.²
12. Fontos részletszabályokat tartalmaz a GET. végrehajtásáról szóló **111/2003. (VII. 29.) Kormány rendelet** is. „2. számú melléklet a 111/2003. (VII. 29.) Korm. rendelethez Gázellátási **Közüzemi Szabályzat** a közüzemi fogyasztók, közüzemi szolgáltatók és az elosztók közötti jogviszonyról, valamint a közüzemi szerződés kötelező tartalmi elemeiről
4. A gázellátás biztosítása, a változások kezelése
- 4.2. A fogyasztó személyében beállt változás
- 4.2.3. Az új fogyasztó igénybejelentését követően a szolgáltatóval történő szerződés megkötése előtt a szolgáltató köteles gondoskodni arról, hogy az elosztói engedélyes a gázmérőt, nyomásszabályzót és csatlakozó vezetéket a fogyasztó vagy megbízottja jelenlétében felülvizsgálja, ellenőrizze, a gázmérőt leolvassa, az ellenőrzésről jegyzőkönyvet vegyen fel és ebből a fogyasztónak adjon át egy példányt. (...)
- 4.6.7. A gázszolgáltatással kapcsolatos szolgáltatások díjait külön jogszabályokban foglaltak és az Üzletszabályzat rendelkezései szerint kell megállapítani.”

¹ Get. 5. § (1) a)

² Get. 13. § (1)

13. Az **üzletszabályzatok** a gáztörvény értelmében az engedélyesek által készítendő, az engedélyesek és fogyasztók közötti jogviszonyt rendező szabályzat, betartásuk a társaságok számára kötelező, a fogyasztók irányába pedig garanciális jellegűek. Az üzletszabályzatot a Magyar Energia Hivatal (továbbiakban: MEH) hagyja jóvá, továbbá ellenőrzi a szabályzatokban foglaltak betartását, szankcióként külön jogszabályban meghatározott bírságot szabhat ki.³
14. A kormányrendelet 5. sz. melléklete sorolja fel az üzletszabályzat kötelező tartalmi elemeit: I. Általános rész, II. Az engedélyes tevékenységei, III. Mellékletek, IV. Függelék.
15. Az engedélyes tevékenységei között kell feltüntetni az engedélyes által nyújtott szolgáltatások elszámolási és fizetési szerződési feltételek, az alkalmazandó árakat, tarifákat.⁴ A Függelék kell hogy tartalmazza a társaság által nyújtott szolgáltatások díjtételeit.
16. Az **elosztói üzletszabályzat** 11. pontja tartalmazza a fogyasztó változás esetén alkalmazandó eljárást. Az üzletszabályzat szerint, ha a fogyasztó a fogyasztás helyéről elköltözik, úgy azt köteles 15 napon belül bejelenteni. *Közüzemi fogyasztó* bejelentését a közüzemi szolgáltató felé teszi meg, aki erről értesíti az elosztói engedélyest. Nyilvántartásba vett *feljogosított fogyasztó* az elosztói engedélyesnek tartozik bejelentési kötelezettséggel. Amennyiben a fogyasztási hely rendelkezik hálózati csatlakozási szerződéssel, úgy az új fogyasztónak új hálózati csatlakozási szerződést kell kötnie az elosztói engedéllyessel. Ha az új fogyasztó nyilvántartásba vett *feljogosított fogyasztó*, úgy igénybejelentését követően az elosztói engedélyes vagy megbízottja a gázmérőt, nyomásszabályozót és csatlakozóvezetékét a fogyasztó, vagy megbízottja jelenlétében felülvizsgálja, ellenőrzi, a gázmérőt leolvassa, az ellenőrzésről jegyzőkönyvet vesz fel, és ebből a fogyasztónak egy példányt átad. *Közüzemi fogyasztó* esetén a közüzemi szolgáltató köteles gondoskodni arról, hogy az ellenőrzést az elosztói engedélyes vagy megbízottja elvégezze. Az elosztói engedélyes jogosult az ellenőrzésért költséget felszámítani, és azt a fogyasztóval (közüzemi fogyasztók esetében a közüzemi szolgáltatóval) megtéríttetni.
17. A Fővárosi Gázművek Rt. **közüzemi szolgáltatási üzletszabályzata** hasonló módon foglalkozik a fogyasztó változás esetén követendő eljárásrenddel. Míg az elosztói üzletszabályzat konkrétan rendelkezik a fogyasztó változás esetén felmerülő költségekről (közüzemi fogyasztók esetén a közüzemi szolgáltató viseli az ellenőrzés költségeit), addig a szolgáltatási üzletszabályzatban már nincs olyan rendelkezés, hogy a szolgáltató jogosult a költségeket továbbhárítani a fogyasztóra.

A többi szolgáltató gyakorlata

18. A versenyfelügyeleti eljárásban bekért nyilatkozatok szerint a hat magyarországi gázszolgáltató közül öt társaság különböző mértékű díjat számít fel a fogyasztók felé a fogyasztó változás miatti mérő átírási tevékenységért, egy társaság a fogyasztó felé díjmentesen végzi ezt a tevékenységet.

³ Get. 4. § (1) b) és i)

⁴ (6) bekezdés e) pont

19. Ami a villamos energia szolgáltató társaságok gyakorlatát illeti, fogyasztó változás okán a mérő átírási tevékenység egyetlen fázisáért sem kérnek semmilyen díjat a fogyasztótól. Ennek okaként azt jelölték meg, hogy a MEH az ezen tevékenységekkel kapcsolatos költségeket a villamos energia árában költségként elismerte és ezáltal a gazdasági miniszter által meghatározott villamos energia közüzemi árba beépítésre került.

A Magyar Energia Hivatal álláspontja

20. A MEH Ár- és Gazdasági Elemző Főosztálya szerint a hatósági árak előkészítésekor összeállított árbázis meghatározásakor nem jelentek meg konkrét költségcsökkentő tételként a fogyasztó változás miatti mérő átírás költségei, vagyis ha voltak ilyen költségek, azokra a hatósági árak elvileg fedezetet adnak és adtak. A MEH álláspontja szerint a fogyasztó változás miatti mérő átírás kapcsán szedett díjak mértékéről jogszabály ma nem rendelkezik, vagyis a mai jogszabályi környezet implicit módon a szolgáltató (elosztó) hatáskörébe utalja. Ugyanakkor a MEH álláspontja szerint a mérőátírások az elosztási tevékenység elválaszthatatlan részét képezik, így nem tekinthető indokoltnak az ezen szolgáltatás miatti külön díjszedés. A MEH Fogyasztóvédelmi Főosztályának véleménye az, hogy a mérő átírásért és a fogyasztásmérő ellenőrzéséért nem indokolt díjat szedni, mivel az engedélyeseknek saját érdeke a fogyasztó részére a hiteles fogyasztásmérő biztosítása és az ellenőrzés törvény által biztosított kötelezettsége.
21. A MEH jogszabály értelmezése szerint igaz ugyan, hogy az engedélyesek Üzletszabályzatait a MEH hagyja jóvá, de a MEH hatásköre nem terjed ki az engedélyes azon tevékenységére, amely a szabad piaci forgalomban mástól is beszerezhető termékekkel, szolgáltatásokkal kapcsolatosak. A szolgáltatási díjjegyzékkel kapcsolatosan csak azt vizsgálják, hogy azt csatolták-e az Üzletszabályzathoz, érdemi vizsgálat az árak piackonformitása tárgyában nem lehetséges. A „Függelék” elnevezésű üzletszabályzat rész olyan felsorolásokat tartalmaz, amelyekből a fogyasztó információkat szerezhet a szolgáltatóval fennálló szerződés értelmezése érdekében.
22. Fogyasztói panaszok miatt a MEH 2004. május 10-én végzett ellenőrzést a Főgáz Rt-nél, de a vizsgálat célja az volt, hogy a mérőátírásakor a helyszíni ellenőrzést valóban elvégzik-e. Az ellenőrzés megállapította, hogy a jogszabályi előírások nem sérültek.
23. Az üzletszabályzatban meghatározott díjtételek mögött meghúzódó költségek nagysága nem mutatható ki egyértelműen, mivel elképzelhető, hogy több szolgáltatás mögött ugyanaz az eszköz áll, azok megbontása az egyes szolgáltatástípusokra csak bizonyos vetítési alapok felhasználásával történhet, ami nem vezetne egyértelmű eredményre.
24. Megjegyezte azt is, hogy a MEH az üzletszabályzat egészének jóváhagyása felől dönt. Nincs arra lehetősége, hogy annak bármely részét, így pl. a Függeléket az üzletszabályzat többi részétől elkülönítve kezeljen.

Az eljárás alá vont álláspontja

25. A társaság 2004. február 9-i hatállyal döntött úgy, hogy a fogyasztási hely ellenőrzéséért, valamint az ezzel összefüggő ügyfélszolgálati feladatok ellátásáért díjat szed a fogyasztóktól átírási díj jogcímen. A társaság a helyszíni ellenőrzést részben saját kapacitással, részben pályázat útján kiválasztott külső vállalkozók bevonásával végzi. A jogszabály módosulás előtti időben kétféle helyszíni ellenőrzésre kerülhetett sor a mérőóra leolvasása kapcsán. Rendkívüli ellenőrzést tartottak, ha szabálytalan vételezés gyanúja merült fel, rendes ellenőrzésre pedig fogyasztói kérésre, külön díj felszámítása mellett kerülhetett sor (ez rendkívül ritkán fordult elő).
26. A jogszabályváltozás új feladat elé állította őket, melynek megoldására saját munkaerővel nem rendelkeztek kellő létszámban. Az új szabály véleményük szerint a fogyasztók érdekeit védi, ezzel pl. ki lehet szűrni, hogy a korábbi tulajdonos illegális vételezésének következményeit az új tulajdonos viselje. Ők maguk korábban, tulajdonosváltás esetén nem szoktak helyszíni ellenőrzést végezni. Véleménye szerint műszaki, biztonsági szempontok nem indokolják a tulajdonosváltás miatti helyszíni ellenőrzést.
27. Az átírási díj alkalmazását és az alapját képező költségkalkulációt az is indokolja, hogy az átírási díj meghatározó eleme olyan, az új GET-tel megjelenő kötelezettség teljesítése érdekében felmerülő költség, amely nem kerülhetett figyelembe vételre az elosztási, illetve a közüzemi tarifák megállapítása során, így ezáltal a földgáz díjakkal nem fedezett költséget jelent.
28. A társaság érvelése szerint továbbá a Magyar Energia Hivatal a 498/2003. számú határozatában jóváhagyta az eljárás alá vont elosztói üzletszabályzatát. Az Üzletszabályzat egyik függeléke a szolgáltatási és javítási díjszabás, amelyet az eljárás alá vont a módosított díjtételekkel csatolt a MEH részére.

A vizsgálati jelentés konklúziója

29. A vizsgálat arra a következtetésre jutott, hogy - bár a fogyasztó változás miatti mérő átírás kapcsán szedett díjak mértékéről jogszabály ma nem rendelkezik - a mérőátírások az elosztási tevékenység elválaszthatatlan részét képezik, így nem tekinthető indokoltnak az ezen szolgáltatás miatti külön díjszedés. A vizsgálat szerint a szolgáltató (elosztó) visszaélt a gazdasági erőfölényével akkor, amikor a fogyasztó változás miatti mérő átírási tevékenység valamennyi költségét (beleértve a kapcsolódó helyszíni ellenőrzés költségeit is) a fogyasztókra hárította. Ezzel a lépéssel a maga számára indokolatlan előnyöket biztosított, egyúttal a fogyasztók számára hátrányos feltételek elfogadását kényszerítette ki. A vizsgálat indítványozta - bírság mellőzése mellett - a jogsértés megállapítását.

II. A versenytanács jogi értékelése

A Tpv. alkalmazhatósága

30. A Tpv. 1. § szerint annak hatálya kiterjed a természetes és a jogi személynek, valamint a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságnak – ide értve a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepét is a VI. fejezetben szabályozott magatartások kivételével - (a továbbiakban az előzőek együtt: vállalkozás) a Magyar Köztársaság területén tanúsított piaci magatartására, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik.
31. A Tpv. hatálya a piaci magatartásokra terjed ki. Egy magatartás piaci jellegének meghatározásakor nem a szolgáltatás nyújtójának jogi státusza, hanem a tevékenység tartalma, természete a döntő. Főszabályként a gazdasági társaságok által nyújtott szolgáltatások gazdasági természetűek és mint ilyenek a Tpv. hatálya alá tartoznak. Kivételesen azonban az is előfordulhat, hogy gazdasági társaság tevékenységében közhatalmi elemek keverednek – különösen életszerű ez olyan esetben, amikor közszolgáltatás gyakorlásáról van szó.
32. Jelen esetben joggal merül fel az a kérdés, hogy a Főgáz Rt. jogszabály által előírt tevékenysége, mely szerint tulajdonosváltás esetén helyszíni ellenőrzést tart, melynek keretében „felülvizsgálja”, „ellenőrzi” a gázmérőt, azt leolvassa, az ellenőrzésről jegyzőkönyvet vesz fel, a Tpv. értelmében vett piaci magatartásnak minősül-e. A versenytanács e kérdést nem tartotta szükségesnek megválaszolni, mivel – a következőkben leírt álláspontja szerint – a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés minden bizonnyal nem valósult meg.
33. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy nem szerencsés az a jogszabály szövegezés, amely kétséget hagy a tekintetben, hogy a szolgáltatás állami-hatósági, vagy piaci természetű-e. Az előbbi – s egyben a Tpv. hatályának hiánya mellett – szóló érv, hogy a „szolgáltatást” a Főgáz Rt. csak a kógens jogszabály hatályba lépése után kezdte el nyújtani, és hogy a fogyasztási helyen végzett tevékenységek jelentősebb része, úgy mint „ellenőrzés”, „felülvizsgálat” nem tipikus piaci magatartás tartalomra utal.
34. A Tpv. hatálya kapcsán további szempont a Versenytanács gyakorlata szerint, hogy adott magatartás tanúsítása tekintetében volt-e az eljárás alá vontnak döntési autonómiája. Amennyiben egy magatartást jogszabály kifejezetten előír, arra kötelez, úgy az annak megfelelő lépés nem piaci-vállalkozói, hanem az állami akaratot „végrehajtó”, azt a gyakorlatban átültető, a versenyjog hatósugarán kívül eső magatartásnak minősül.
35. Jelen esetben a tulajdonosváltás esetére a jogszabály kötelezi a szolgáltatót helyszíni ellenőrzés megtartására. Az ezt előíró jogszabály ugyanakkor elmulasztotta rendezni a díjfizetés kérdését. A Főgáz Rt. úgy értelmezte a jogi rendelkezéseket, hogy mivel az kifejezetten nem rendelkezett a térítésmentességről, a részéről nyilvánvalóan megnövekedett költségeket jogosult áthárítani a szolgáltatást igénybe vevő fogyasztókra. A díjszabást tartalmazó Üzletszabályzatot a MEH hatósági eljárás keretében jóváhagyta, az attól fogva kötelezőnek érezte magára nézve.
36. Megválaszolandó kérdés tehát, hogy a MEH jóváhagyása járt-e olyan jogi hatással,

hogyan az eljárás alá vont magatartása kikerüljön a Tpv. hatálya alól. A Versenytanács gyakorlata szerint egy állami kötelezés mentén eljáró piaci szereplő esetében nem kerülhet sor a versenytörvényi szankciók alkalmazására. Vitattott azonban, hogy a MEH jóváhagyó, s egyben kötelező határozata kiterjed-e az Üzletszabályzat Függelékében foglalt díjszabásra.

37. A Versenytanács a versenyfelügyeleti eljárás során csak saját hatáskörét vizsgálja, más hatóságra nézve irányadó „hatáskör-megállapítást” nem végezhet. Nem lehet feladata más hatóság által alkalmazott jogszabályok autentikus értelmezése sem. Jelen ügyben mégis meg kell jegyezni, hogy nem szerencsés az az állapot, amikor egy jelentős piaci szereplő és az ágazat felügyeletére szakosodott állami szerv között értelmezési vita állhat fenn a tekintetben, hogy a hatóság jóváhagyó határozata mit hagy jóvá és mit nem. A kormányrendelet melléklete kötelezően előírja az üzletszabályzat tartalmi elemeit, közöttük – függelék besorolás alatt – nevesítve a társaság által nyújtott szolgáltatások díjtételeit. Az üzletszabályzatot a MEH mint egészet hagyja jóvá, melynek nyilvánvalóan része kell hogy legyen a függelék is. A MEH jogértelmezését valóban alátámasztja, hogy a függelék egyes tételei, úgy mint jogszabályok és szabványok tekintetében nem merül fel az engedélyezhetőség kérdése. Ez azonban nem állítható ugyanilyen bizonyossággal a függelékhez sorolt belső utasításokról és díjtételekről.
38. A MEH véleménye szerint az eljárás tárgyául szolgáló tevékenységért felszámított díjszabás önmagában indokolatlan (miközben megjegyzi, hogy annak megengedhetősége esetén a díj konkrét összegének mértékét nagyon nehéz lenne megítélni). A versenytanács véleménye szerint, mégha nem is feladata e körben a MEH-nek tételes költségelemzést végezni, azzal, hogy a díjtételt tartalmazó Üzletszabályzatot jóváhagyta, a szolgáltató irányában legalábbis olyan várakozást keltett, hogy annak felszámítása jogszerű (sőt, az abban foglalt összeg szerint kötelező is).
39. Mivel a jogszabályi hiányosságok, ellentmondások miatt a versenytanács nem tudta egyértelműen kizárni annak a lehetőségét, hogy a MEH üzletszabályzat egészére kiterjedő jóváhagyása hagyott-e mozgásteret az eljárás alá vontnak, ezért az alábbiak szerint érdemben is vizsgálta a magatartás esetleges versenyjogba ütközését.

A Tpv. rendelkezései

40. A Tpv. 22. § (1) bekezdése szerint gazdasági erőfölényben van az érintett piacon, aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására.
41. Az érintett piac meghatározásához a Tpv. 14. § ad támpontot. A sérelmezett magatartással érintett áru vagy szolgáltatás piacának elemzésekor, meghatározásakor figyelembe kell venni a felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel ésszerű helyettesítőket is. A földrajzi piac pedig az a földrajzi terület, amelyen kívül a) a fogyasztó nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy b) az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.

42. A Tpv. 21. § szerint tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni, így különösen annak a) pontja szerint az üzleti kapcsolatokban – ideértve az általános szerződési feltételek alkalmazásának esetét is – tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni.

A gazdasági erőfölény

43. A gazdasági erőfölény megállapításának kiindulópontja az érintett piac meghatározása. Ennek célja egy olyan áru vagy szolgáltatáskör, illetve földrajzi térség meghatározása, amelyben értékelni lehet az adott vállalkozás üzleti magatartásának versenyre gyakorolt hatását.
44. A versenytanács szerint érintett árupiac a fogyasztói mérőhelyen végzett szolgáltatói tevékenységek piaca. Ide sorolható többek között a gáz fogyasztásmérő felszerelése, az ahhoz kapcsolódó szolgáltatások, jelen esetben különösen a tulajdonosváltás miatt szükségessé váló, a mérőórához kapcsolódó tevékenységek. Az érintett szolgáltatás piac a gáz fogyasztásmérő berendezéshez kapcsolódik. A földrajzi piac az a - MEH által kiadott működési engedélyében meghatározott - terület, ahol a szolgáltató tevékenységét végzi.
45. Az erőfölény megállapításához annak vizsgálata szükséges, hogy a fogyasztók a mérőórához kapcsolódó szolgáltatásokat mástól, mint a Fővárosi Gázszolgáltató, igénybe tudnak-e venni. A mérőberendezéssel kapcsolatos tevékenységek körében mind a háztartási, mind a nem háztartási fogyasztók is hasonlóan kiszolgáltatott helyzetben vannak: a szolgáltatások a közüzemi engedélyes (elosztói, illetve szolgáltatói) kizárólagos tevékenységi körébe tartoznak. Az elosztói engedélyes ebből következően kétségtelenül erőfölényben van a háztartási és nem háztartási fogyasztókkal szemben egyaránt. A tulajdonosváltással kapcsolatos szolgáltatásokat ugyanis mindkét esetben csak az eljárás alá vonttól lehet igényelni.
46. Az eljárás alá vont erőfölényes helyzetét érdemben nem is vitatta.

Erőfölénnyel való visszaélés

47. A versenyfelügyeleti eljárás tárgya annak vizsgálata, hogy jogszerű-e az eljárás alá vont vállalkozás magatartása, amikor az átírással járó költségekre hivatkozva a fogyasztókra hárítja, jogellenes-e.
48. A versenytanács álláspontja szerint minden piaci szereplőnek jogában áll eldönteni, hogy az általa nyújtott szolgáltatásért kér-e közvetlenül díjat, vagy az felmerülő költségeket más módon fedezi. Ez egy olyan üzletpolitikai döntés, melyet versenyjogi eszközökkel korlátozni nem lehet. Az, hogy egy szomszédos földrajzi piacon hasonló tevékenységet folytató szolgáltató úgy dönt, hogy közvetlenül nem számít fel díjat a fogyasztóknak, nem jelenti azt, hogy a közvetlen díjfelszámítás mellett döntő szolgáltatók jogellenes magatartást tanúsítanak. Az állam az, aki megfelelő jogszabályokkal előírhatja, hogy bizonyos szolgáltatás térítésmentes legyen, de nyilván ilyenkor is gondoskodni kell a felmerülő költségek valamilyen módon való

megtérítéséről (pl. gázár felülvizsgálata). Különösen igaz ez a tétel, ha a szolgáltatás nyújtását nem a vállalkozó egyoldalúan határozza el, hanem azt az állam írja elő kötelezettségéül – a jogszabályokból pontosan ki nem olvasható érdekek védelme céljából.

49. Az eljárás kiterjesztését a díj nagyságának vizsgálatára az eljárás alá vont által beadott számításokra tekintettel nem látta indokoltnak a versenytanács. Egyrészt e számítások ugyanis azt mutatták, hogy a helyszíni ellenőrzéskor kért díj arányos a felmerülő költségekkel. Másrészt, időközben hatályba lépett a problémát kezelő törvénymódosítás, így nyomós közérdek sem indokolta – a szakmai ismeretekkel rendelkező MEH által is roppant nehéznek és kétséges kimenetelűnek tartott – részletes költségelemzést.

50. A jogorvoslati lehetőséget a Tpvt. 83. § biztosítja.

Budapest, 2005. december 28.